

Ковалюк Ю. В.,

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри англійської мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ІДІОМАТИЧНИЙ ПРОСТІР ЯК БАГАТОРІВНЕВИЙ КОНСТРУКТ: ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ ТА МІРКУВАННЯ

Анотація. Статтю присвячено аналізу методологічних принципів і процедур опису ідіоматичного простору соціальної інтеракції як багаторівневого конструкту. Теоретичною основою дослідження є теорія розширеної концептуальної метафори З. Кевечеша, яка передбачає структурування метафоричного концепту у вигляді чотирьох рівневих складників: образу-схеми, домену, фрейму та ментального простору. Основною її перевагою (порівняно з теоріями концептуальної метафори та концептуальної інтеграції) є врахування узуальних і оказіональних форм ідіом. Найважливішими рівнями визначено фрейм і ментальний простір, оскільки вони дають змогу з'ясувати національну-культурну специфіку концепту. Виокремлення лексикографічної інформації про лексеми-назву концептів ідіоматичного простору соціальної інтеракції (обмін, конфлікт, змагання, співпраця та примирення) і їх подальшу категоризацію проведено на основі семи тлумачних словників англійської мови. На прикладі семантичного аналізу лексеми *exchange* визначено категоріальні ознаки однойменного концепту, що дало змогу виокремити ключові вузли семантичної мережі концепту *exchange*, як-от *захоплення* (*admiration*), *порада* (*advice*), *альтруїзм* (*altruism*), *схвалення* (*approval*), *уникнення відповідальності* (*avoiding responsibility*) тощо, та когнітивно-семантичні поля «поведінка», «комунікація», «почуття та емоції» та «діяльність». На основі цієї інформації виокремлено 50 ключових ідіом-репрезентант названих концептів (10 для кожного), наприклад: *lay your cards on the table* «відкрито та чесно задекларувати свої наміри чи ресурси», *give someone both barrels* «агресивно атакувати чи критикувати», *be breathing down someone's neck* «переслідувати або стежити за кимось», *sing from the same hymn book* «мати однакові погляди» і *pour oil on troubled waters* «намагатися залагодити конфлікт між сторонами» відповідно. Уживання ключових ідіом у розрізі п'яти національних варіантів (британського, американського, канадського, австралійського та новозеландського) верифіковано в корпусі сучасної англійської мови News on the Web (Now Corpus). Загальна кількість опрацьованих контекстів становить 74 192.

Ключові слова: ідіоматичний простір, концепт, фрейм, ментальний простір, соціальна інтеракція, корпус.

Постановка проблеми. У попередніх наших розвідках [1; 2] запропоновано дефініцію та критерії опису ідіоматичного простору соціальної інтеракції, а також зазначалося, що певному прошарку ідіоматики сучасної англійської мови і, відповідно, ідіоматичному простору соціальної інтеракції властива метафоричність, яка виявляється у вираженні більш абстрактної ідеї (соціальна інтеракція) в термінах більш конкретних емпіричних понять (мистецтво, комерція, злочин, поведінка

тварин тощо). Як відомо, один із критичних аргументів не на користь класичного варіанта теорії концептуальної метафори та метонімії Дж. Лакоффа та М. Джонсона [3; 4] полягав у нехтуванні контекстом, спираючись на глибинні концептуальні структури, на відміну від спонтанних, утворених у процесі комунікації [5; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Схожі міркування знаходимо в ідіоматиці, де на основі аналізу конкретних прикладів із погляду теорії концептуальної метафори та метонімії та теорії концептуальної інтеграції декларуються переваги останньої за рахунок метафоричності як мінімум трьох ментальних просторів у її структурі та, як уже було зазначено раніше, врахуванні контексту [7; 8; 9]. Якщо теорія концептуальної інтеграції найкраще підходить для опису модифікацій ідіом та ідіоматичної креативності [7; 8], то найкращим контекстуально-підкріпленим підходом, який ураховуватиме як узуальні, так і оказіональні форми ідіом, може стати нещодавно запропонована З. Кевечешем теорія розширеної концептуальної метафори [10]. Сам автор стверджує, що в структурі концептуальної метафори «два найвищі рівні, тобто образи-схеми та домени, можуть бути універсальними (або хоча б поширеними) в культурах, якщо йдеться про метафоричну концептуалізацію соціуму, тоді як рівень фреймів, особливо ментальних просторів, є доволі культурно- або навіть індивідуально-специфічним [10, с. 107]. Контекстуальні фактори при цьому дослідник поділяє на ситуативні, дискурсивні, концептуально-когнітивні та тілесні [11]. Звернімося до рівнів концептуальної метафори у розумінні З. Кевечеша. Як відомо, їх у нього чотири: образи-схеми, домени, фрейми та ментальні простори. Ієрархічно вони відповідають чотирьом рівням схематичності, де образ-схема є найвищим рівнем, а ментальний простір – найнижчим.

Як відомо, образ-схема є основою для абстрактного мислення, виконуючи роль джерела в метафоричних переносах (за М. Джонсоном [12] і Дж. Лакофом [4]). В. Еванс визначає образ-схему як «порівняно абстрактну концептуальну репрезентацію, яка виникає безпосередньо в результаті нашої щоденної інтеракції та споглядання світу довкола нас» [13, с. 106]. Німецька дослідниця Б. Гампе на основі аналізу наукової літератури доводить, що образи-схеми можна узагальнити за чотирма ключовими характеристиками: 1) безпосередньо смислові доконцептні структури; 2) гешталти з високим рівнем схематичності; 3) неперервні аналогові моделі; 4) внутрішньо структуровані, що складаються лише з декількох частин [14, с. 2]. А.П. Бабушкін доповнює узагальнення Б. Гампе міркуванням про те, що схеми втілюються в просторово-графічних (об'ємних і контурних) семах [15, с. 73].

Подальшою ланкою в ієрархії концептуального знання в теорії розширеної концептуальної метафори вважається домен – «зв'язна ділянка концептуалізації, щодо якої можна охарактеризувати семантичні одиниці» [16, 44]. Однією з ключових функцій домена є представлення основи або бази (base) концепту. Механізм співвіднесення концепту та домена Р. Ленека пропонує витлумачувати за допомогою профілю та бази, де профіль (як позначується словом сутність або відношення) є особливою підструктурою в межах більшої концептуальної структури (бази). Профілювання концепту може відбуватися за рахунок одного або декількох доменів [17, с. 25]. Одним із різновидів профілювання можна вважати метафоризацію, коли один і той же концепт може профілюватися в межах різних доменів, відображаючи в свідомості різні явища дійсності [18, с. 30]. Так, наприклад, концепт (соціальний) КОНФЛКТ, профілюваний у межах ідіоматичного простору СОЦІАЛЬНА ІНТЕРАКЦІЯ, метафоризується, коли переноситься на іншу базу, як-от домени БОРОТЬБА, ЛИЦАРСЬКІ БОЇ, ВІЙНА тощо, що є прикладом когнітивної (концептуальної) метафори.

Образи-схеми наповнюють домени змістом. Увесь діапазон можливих доменів, для яких лексична одиниця є точкою доступу, називають матрицею доменів (domain matrix) (термін Р. Ленека). Домен як матриця (як-от ЗМАГАННЯ) включає все розмаїття концептів, які характеризують його різноманітні аспекти. Однак таке визначення домена не передбачає розмежування термінів «домен» і «фрейм», як зазначав сам Р. Ленека [19].

За фреймом (із погляду словникових дефініцій) стоїть архісема, яка оформлюється низкою лексико-семантичних груп [15, с. 32–33]. На думку С.А. Жаботинської, в матриці доменів можна простежити ієрархічний зв'язок між ними [20, с. 257]. З. Кевечеш відмінність між доменом і фреймом убачає у схематичності: фрейми конкретизують певні аспекти матриці доменів, тобто певні концепти вищого рівня в межах домену. К. Салліван ці відношення описує в термінах інклюзивності [21]. На її думку, домени включають або складаються з фреймів. Так, наприклад, домен ПРИМИРЕННЯ або УЛАГОДЖЕННЯ СУПЕРЕЧКИ (ACCOMMODATION) в ідіоматичному просторі СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ реалізується дискурсивно за допомогою фреймів БРЕКЗІТ, COVID-19, РАСИЗМ, ЖУРНАЛІСТИКА, ФІНАНСИ, СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ тощо в британській англомовній картині світу. Названі фрейми ідентифіковані на основі дискурсивного аналізу вживання ідіом *build bridges, mend fences, take it on the chin* тощо і колективно об'єктивують концептуальну метафору: ПРИМИРЕННЯ – ЦЕ УЛАГОДЖЕННЯ (ACCOMMODATION IS MENDING), ПРИМИРЕННЯ – ЦЕ ПРИЙОМ УДАРІВ (ACCOMMODATION IS TAKING PUNCHES).

Ментальний простір – це найнижча ланка у концептуальній структурі ідіоматичного простору. Коли певні ролі заповнюються певними значеннями в дискурсі у певних комунікативних ситуаціях, то тоді йдеться про ментальні простори [22]. Ментальні простори (за Ж. Фоконьє) – це часткові збірки, сконструйовані відповідно до того, як ми думаємо та розмовляємо з метою локального порозуміння та діяльності. Вони складаються з елементів і структуровані за допомогою фреймів та когнітивних моделей. Ментальні простори пов'язані з довгостроковим схематичним знанням, як-от фрейм «іти вздовж певного шляху», та довгостроковим специфічним знанням. Р. Ленека ментальний простір називає терміном «поточний дискурсив-

ний простір» (current discourse space). Поточний дискурсивний простір – це ментальний простір, який включає все, що вважається спільним для мовця та реципієнта як основа дискурсу в цей момент [16, с. 59]. Ментальні простори, за переконанням З. Кевечеша, більш конкретні, ніж фрейми, адже вони працюють не із загальними ролями та відношеннями в більшості випадків, а з їх специфічними різновидами.

Спираючись на теоретичні положення З. Кевечеша, вважаємо: враховуючи специфіку нашого фактологічного матеріалу, замість образу-схеми доцільно ввести термін «скрипт» («сценарій»). Порівнюючи «фрейми» та «ідеалізовані когнітивні моделі», Р. Ленека зазначає, що ідеалізована когнітивна модель не є придатною для живого дискурсу або фізичних обставин мовленнєвої події [16, с. 47]. Він указує на поняття «скрипт» як ідеалізовану послідовність подій [ibidem]. У. Крофт і А. Круз узагальнюють термін «ідеалізована послідовність подій» Р. Ленека терміном «глобальна подія», прикладом якої може бути похід у ресторан, до стоматолога, перегони, день народження тощо [17, с. 156]. Схоже трактування цього терміна запропоновано в дослідженні А.П. Бабушкіна: сценарій завжди реалізує в семантичному плані сему руху, ідею розвитку, носить сюжетний характер і виконує роль заголовка для низки стереотипних дій [15].

Метою статті є окреслення методологічних принципів опису ідіоматичного простору соціальної інтеракції як багаторівневого конструкту.

Виклад основного матеріалу. Уважаємо, що сюжетна й ідеалізована природа притаманна виокремленим нами п'яти видовим концептам ідіоматичного простору СОЦІАЛЬНА ІНТЕРАКЦІЯ. До того ж соціальна інтеракція безпосередньо пов'язана із живим дискурсом і характеризується усталеними соціальними діями, статусами, ролями, відносинами, символами тощо. Таким чином, *обміну* в найбільш узагальненому вигляді властиві предмет (матеріальні блага, емоції, думки, інформація) та щонайменше дві сторони з відповідними ролями та статусами, які залучені в ньому. *Конфлікт* характеризується видами (цільовий, творчий, емоційно-чуттєвий), рівнями (внутрішньоособовий, міжособистісний, міжгруповий), сферами життєдіяльності сторін (виробничий, громадський, політичний, побутовий). *Змагання* (конкуренція), на відміну від конфлікту, в ідеальному вигляді буває міжособистісним або міжгруповим і передбачає наявність переможців і переможених без фізичного знищення останніх. *Співпраця* в межах соціальної взаємодії передбачає міжособистісний і міжгруповий рівні задля досягнення спільної мети. *Примирення* (відповідно до ідеалізованих і стереотипних уявлень) включає сторони (на міжособистісному, міжгруповому чи міжнаціональному рівнях), які докладають зусиль задля врегулювання конфлікту (у виробничій, громадській, політичній, побутовій сферах) або встановлення миру.

Ключовою гіпотезою у цій статті є те, що опис ідіоматичного простору соціальної інтеракції із застосування багаторівневого підходу до опису його видових концептів (обміну, конфлікту, змагання, співпраці та примирення) дасть змогу виявити їх національно-культурну специфіку на рівнях фреймів і ментальних просторів.

Із цієї метою нами відібрано 50 найбільш репрезентативних ідіом (по 10 для кожного з видових концептів соціальної інтеракції), які з ними семантично співвідносяться. Список виокремлених ідіом представлено в таблиці 1.

Ідіоми-репрезентанти видових концептів ідіоматичного простору соціальної інтеракції

Обмін/ Exchange	Конфлікт/ Conflict	Конкуренція/ Competition	Співпраця/ Cooperation	Примирення/ Accommodation
<i>Get the goods on</i>	<i>Go to the mat</i>	<i>Have an ace in the hole</i>	<i>Sing from the same hymn book</i>	<i>Build bridges</i>
<i>Rub shoulders with</i>	<i>Cross swords</i>	<i>In pole position</i>	<i>It takes two to tango</i>	<i>Mend fences</i>
<i>Lay your cards on the table</i>	<i>Give someone both barrels</i>	<i>Sweep the board</i>	<i>Go to bat for smb</i>	<i>Take it on the chin</i>
<i>Have a bone to pick</i>	<i>Make mincemeat of</i>	<i>Be boxing clever</i>	<i>Get into bed with</i>	<i>Pour oil on troubled waters</i>
<i>Stick your oar in</i>	<i>Battle lines are drawn</i>	<i>Level playing field</i>	<i>Of the same mind</i>	<i>Bury the hatchet</i>
<i>Give the game away</i>	<i>Loaded for bear</i>	<i>Go for the kill</i>	<i>Hand in glove</i>	<i>Wipe the slate clean</i>
<i>Play it close to the vest</i>	<i>Put the screws on</i>	<i>Be breathing down someone's neck</i>	<i>Close ranks</i>	<i>Lay down (one's) arms</i>
<i>Tear a strip off someone</i>	<i>The gloves are off</i>	<i>Pip someone to the post</i>	<i>To pull chestnuts out of the fire</i>	<i>Kiss and make up</i>
<i>Prick up your ears</i>	<i>Go for the jugular</i>	<i>Keep up with the Joneses</i>	<i>Work hand in hand</i>	<i>Beat swords to ploughshares</i>
<i>Touch base</i>	<i>Spit in the eye of</i>	<i>Cutthroat competition</i>	<i>Make common cause</i>	<i>Water under the bridge</i>

Виокремлення лексикографічної інформації про лексеми-назву концептів і їх подальша категоризація здійснювалися на основі семи тлумачних словників англійської мови: Oxford English Dictionary: Second Edition (1989), The Random House Dictionary of the English Language – The Unabridged Edition (1966), Longman Dictionary of Contemporary English (2015), Macmillan English Dictionary (2007), Collins English Dictionary (2014), American Heritage Dictionary of the English Language (2006) та Merriam-Webster's Collegiate Dictionary (2006).

Так, наприклад, аналіз словникових дефініцій лексеми *exchange* для з'ясування категоріальних ознак однойменного концепту продемонстрував, що у всіх п'яти значеннях лексема *exchange* витлумачує інтеракцію як дію, діяльність, процес або випадок (*giving someone something and receiving something else from them; buying and selling commodities, securities, etc.*), що виконується щонайменше двома особами або сторонами (*two teachers, students; two people*). Результат цієї діяльності передбачає взаємну (*reciprocal*) рівнозначну вигоду (*of a similar type or value in return*) для сторін, окрім ЛСВ₄ (*розмова, діалог, суперечка (часто на підвищених тонах)*). В основі ЛСВ₁ лежить ідея про ситуативну (*situation, act, instance*) природу обміну, внаслідок чого відбувається обмін (рівноцінними) благами. ЛСВ₂ передбачає заміну одного предмета на інший (*substitution of one person or thing for another*). ЛСВ₃ включає семи локативності (*a place, a building*) та комерції (*buying, selling, merchant, transaction, commodities, goods, services, securities*). ЛСВ₄ витлумачує обмін як символічну інтеракцію (*a short conversation; an interlocution*), яка передбачає також компонент «словесний конфлікт, перепалка, розмова на підвищених тонах». ЛСВ₅ указує на формальний характер ситуації обміну, основна мета якого – поглиблення знань (*to study another country's language*) або поліпшення (*to improve*) чи поглиблення (*to strengthen*) контактів між країнами. Таким чином, обмін (як різновид соціальної інтеракції) може бути власне соціальним, міжнародним, комерційним і міжнаціональним. Це дало змогу виокремити ключові вузли семантичної мережі, які формуються макрофреймом EXCHANGE: *захоплення (admiration), порада (advice), альтруїзм (altruism), схвалення (approval), уникнення відповідальності (avoiding responsibility), осуд (blame), торжество (ceremony), комерція (commerce), зневага (contempt), корупція (corruption), лукавство (cunning), розваги (entertainment), рівні можливості (equal opportunities), обмін інформацією (exchange of information), справедливість (fairness), почуття та емоції (feelings & emotions), твердість (firmness), допомога (help),*

спонукання діяти (inducement to act), вплив (influence), інтелектуальний обмін (intellectual exchange), глузування (mockery), взаємне розуміння (mutual understanding), відсутність обміну (no exchange), відплата (payback), політика (politics), похвала (praise), привілейоване ставлення (preferential treatment), відповідальність (responsibility), винагорода (reward), романтика (romance), егоїзм (self-interest), раболінство (servility), соціальний обмін (social exchange), підтримка (support), передача відповідальності (transfer of responsibility), словесний обмін (verbal exchange).

17 фреймів групуються в когнітивно-семантичне поле *поведінка* (зовнішній вияв діяльності, система дій суб'єктів соціальної інтеракції, спрямована на підтримку свого існування, що виявляється в певній послідовності вчинків, цілеспрямованих дій). До когнітивно-семантичного поля *комунікація* уналежено 7 фреймів. У цьому когнітивно-семантичному полі визначено кластери, які співвідносяться із сутністю і формами контакту та впливу суб'єктів соціальної інтеракції одне на одного, як-от обмін інформацією, похвала, звинувачення, порада, спілкування тощо. П'ять фреймів входять до складу когнітивно-семантичного поля *почуття та емоції* суб'єктів соціальної інтеракції, як-от захоплення, схвалення, зневага, взаєморозуміння тощо, тоді як 4 фрейми становлять обсяг когнітивно-семантичного поля *діяльність* суб'єктів соціальної інтеракції.

Задля виявлення національно-культурної специфіки ідіоматичного простору соціальної інтеракції вживання зазначених вище ідіом перевірене в корпусі сучасної англійської мови News on the Web (Now Corpus). Зазначений корпус містить 11,7 млрд слововживань на основі онлайн-версій газет і журналів із 2010 року і дотепер (дата останнього оновлення – 06.06.2021 р.). Однією з переваг цього корпусу є його національно-варіантна спрямованість: дані можливо отримати стосовно 20 національних варіантів англійської мови, у нашому дослідженні – для британського, американського, австралійського, новозеландського та канадського національних варіантів. Саме тому було враховано вживання наведених ідіом у кожному із зазначених варіантів.

Загальна кількість опрацьованих контекстів уживання ідіом для кожного концепту представлена в таблиці 2.

Висновки. У статті схематично запропоновано алгоритм опису ідіоматичного простору соціальної інтеракції як багаторівневого конструкту. Запропоновано такі концептуальні рівні видових концептів ідіоматичного простору: рівень сцена-

Кількісне вираження видових концептів ідіоматичного простору соціальної інтеракції

Назва концепту	Обмін/ Exchange	Конфлікт/ Conflict	Конкуренція/ Competition	Співпраця/ Cooperation	Примирення/ Accommodation
Кількість контекстів	9912	8141	35143	8245	12751
Сума	74192				

рію, рівень домену, рівень фрейму та рівень ментального простору. Зазначено, що опис ідіоматичного простору соціальної інтеракції із застосуванням багаторівневого підходу до опису його видових концептів (обмін, конфлікт, змагання, співпраця та примирення) уможливить виявлення їх національно-культурної специфіки на рівнях фреймів і ментальних просторів. Виокремлення лексикографічної інформації про лексему-назву концептів і їх подальшу категоризацію здійснено на основі дефініційного та компонентного аналізів. Уживання ключових ідіом верифіковано в корпусі сучасної англійської мови News on the Web (Now Corpus). Загальна кількість опрацьованих контекстів – 74 192. У подальших працях розглядаємо концептуальну структуру ідіоматичного простору соціальної інтеракції та його національно-культурні характеристики.

Література:

1. Ковалюк Ю.В. Англійський простір як локус ідіоматики. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2019. Вип. 2 (42). С. 45–50.
2. Ковалюк Ю.В. Методологічні підвалини лінгвістичного аналізу ідіоматичного простору. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2020. Вип. 44. Т. 2. С. 175–179.
3. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 242 p.
4. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 632 p.
5. Ungerer F., Schmid H.-J. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Harlow, England: Pearson Longman, 2006. 400 p.
6. Barczewska S. Applications of conceptual blending: Headlines and their implicatures. *Jezikoslovje*. 2017. Vol. 18 (3). P. 423-446.
7. Omazic M. *Phraseology through the Looking Glass*. Osijek: Josip Juraj Strossmayer University, 2015. 185 p.
8. Džanić N., Berberović S. *Conceptual Integration Theory in Idiom Modifications*. Valencia: Universitat de València, 2020. 128 p.
9. Kovalyuk Yu. Idioms in Action: A Case of Conceptual Metaphor Theory vs. Blending Theory. *Advanced Education*. 2019. Issue 13. P. 97–102.
10. Kövecses Z. *Extended Conceptual Metaphor Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 206 p.
11. Kövecses Z. *Where Metaphors Come from: Reconsidering Context in Metaphor*. Oxford: Oxford University Press, 2015. 232 p.
12. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 272 p.
13. Evans V. *Glossary of Cognitive Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. 256 p.
14. Hampe B. *From Perception to Meaning*. Berlin: de Gruyter, 2005. 475 p.
15. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика : автореф. дисс. ... доктора филологических наук : 10.02.19. Воронеж, 1998. 41 с.
16. Langhacker R. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 562 p.
17. Croft W., Cruse A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 p.
18. Бондаренко Е.В. Матричное моделирование. Дуальность времени в англоязычной картине мира : монография. Харьков : ХНУ им. В.Н. Каразина, 2014. 304 с.
19. Langacker R. *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1. Theoretical Prerequisites*. Stanford : Stanford Univ. Press, 1987. 540 p.
20. Жаботинская С.А. Концепт / домен: матричная и сетевая модели. *Культура народов Причерноморья*. 2009. № 168. Т. 1. С. 254–259.
21. Sullivan K. *Frames and Constructions in Metaphoric Language*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 2013. 184 p.
22. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books, 2003. 464 p.

Kovalyuk Yu. Idiomatic space as a multi-level construct: introductory remarks and ruminations

Summary. The object of the present paper is a study of methodological principles and procedures for describing the idiomatic space of social interaction as a multilevel construct. The theoretical basis of the study is the extended conceptual metaphor theory put forth by Z. Kövecses, which argues that a (metaphorical) concept can be structured by way of four levels – image schema, domain, frame and mental space. Frame and mental space levels are defined as most important, as they can help establish cultural specificity of a concept. The retrieval of the lexicographic information about the token names of the concepts of the idiomatic space of social interaction (*exchange, conflict, competition, cooperation and reconciliation*) and their further categorization is carried out on the basis of seven monolingual dictionaries of the English language. As evidenced from the semantic analysis of the *exchange* token name, the categorial features of the same name concept were identified, which, in turn, enabled pinpointing of the key nodes of the semantic network of the *exchange* concept, such as *admiration, advice, altruism, approval, avoiding responsibility, etc.*, as well as cognitive-semantic fields of “behavior”, “communication”, “feelings and emotions” and “activity”. Based on this data, 50 key idioms representing these concepts (10 for each) were selected, such as *lay your cards on the table* “be completely open and honest in declaring one’s resources, intentions, or attitude”, *give someone both barrels* “to attack or criticize someone fiercely and aggressively”, *be breathing down someone’s neck* “to watch someone carefully and constantly”, *sing from the same hymn book* “saying the same things in public about something and appear to agree about it” and *pour oil on troubled waters* “to try to make peace between people who are arguing”, respectively. The use of key idioms across five national varieties of English (British English, American English, Canadian English, Australian English and New Zealand English) has been verified in the NOW (News on the Web) Corpus. The total number of the processed contexts is 74192.

Key words: idiomatic space, concept, frame, mental space, social interaction, corpus.